

חיבור ל-ה' וחיבור למצוות סערך שיעור לחג שבועות

סדריך לסורה:

רציונל השיעור ומטרות

חג שבועות, חג מתן תורה, ממוקד במעמד הר סיני ובחוויה העמוקה שהוא חרט בלבבות בני ישראל לדורות. חוויה של חיבור ל-ה' מתוך אהבה, דרך הלב. במקביל לחווית החיבור ל-ה', מודגשת ביהדות גם חווית "קבלת עול מצוות" שיש בה הלכות ופרטי הלכות, הרגלי חיים ומחוייבות שלעיתים נתפסת כמתנגשת וסותרת את חיבור הלב לתורה. המטרה היא להמחיש את המתח בין שתי החוויות ולהציג לתלמידים את העמדה המורכבת שהחיבור לתורה ול-ה' יהיה עשיר יותר אם נבין שלכל גישה יש את היתרונות שלה.

שלב א – כתיחה: הצגת הסתח (15 דק')

נפזר בכיתה היגדים שונים המתארים דרכים שונות להרגיש או לחשוב על הקשר שלנו עם ה'. ננחה את התלמידים לקום, להסתובב בנחת בחדר, ולקרוא את כל ההיגדים, ולעמוד ליד המשפט שהכי מדבר אליכם ברגע זה בחיים, או המשפט שמרגיש להם הכי אמיתי והם מזדהים איתו.

רשימת ההיגדים:

1. "רחמנא ליבא בעי" (ה' רוצה את הלב) – אם הלב לא שם, שום מצווה לא באמת נחשבת.
2. "אם אני עושה רק מה ש'מתחבר' לי, אני לא עובד את ה' – אני עובד את עצמי."
3. "מי שאוהב באמת, לא מחפש לעשות לעצמו חיים קלים – הוא מדקדק בכל פרט כדי לשמח את ה'."
4. "קשר עם ה' שלא מבוסס על הלכה הוא כמו זוגיות שמבוססת רק על מצב רוח – זה לא יחזיק מעמד ביום גשום."
5. "לפעמים השולחן הערוך מרגיש לי כמו חומה שמסתירה לי את הקדוש ברוך הוא."
6. "אני מרגיש הכי קרוב לה' דווקא כשאני לא עושה כלום, רק עומד מולו בשקט."

7. "ההלכה היא השפה המשותפת של עם ישראל; הרגש הוא השפה הפרטית שלי".
8. "לפעמים מרוב דקדוק ב'איך' עושים את המצווה, אני שוכח לגמרי 'למי' אני עושה אותה".
9. "ה' אוהב אותי בדיוק אותו דבר, גם אם פספסתי סעיף בקיצור שולחן ערוך".
10. "קיום מצוות מתוך משמעת הוא הדרגה הכי גבוהה של אהבה – לעשות משהו גם כשלא מתחשק לי".
11. בשלב ראשון נבקש מהתלמידים שישתפו את מי שעומד לידם, בסיבה שהביאה אותם לבחירה בהיגד המסוים הזה.
12. בשלב שני נחזור לפורום הכיתתי ונשאל:
13. למי שעמדו ליד היגדים 1, 5, 6, 8, 9: אם ה' אוהב אותנו בכל מקרה, למה לדעתכם הוא הטריח אותנו עם כל כך הרבה פרטים של הלכה? למה הוא פשוט לא אמר 'תאהבו אותי וזהו'?
14. למי שעמדו ליד היגדים: 2, 3, 4, 7, 10: האם אתם לא חוששים שקשר שמבוסס רק על 'ביטול הרצון' ועל ציות יהפוך אתכם לרובוטים? איפה הלב שלכם נכנס לתמונה?

שלב ב' – לימוד מקורות (15 דק')

אחרי הפעילות נחלק את הכיתה לחברות ונלמד את המקורות המצורפים מספר דברים ומפירוש הנצי"ב עליהם.

בפסוקים ניתן להבחין בשלבים בתהליך הגאולה, שלבים שנדמים כמאוד דומים וחוזרים על עצמם. נבקש מהכיתה לנסות להבין מה השלבים השונים ומה ההבדלים ביניהם. לאחר מכן, נראה כיצד הנצי"ב פירש את הפסוקים ואת השלבים השונים.

הנצי"ב מפרש את הפרק כתיאור של ימי הגאולה העתידיים לבוא על ישראל. הוא מצביע על כך שהשלב הראשון לאחר קיבוץ הגלויות והשיבה לארץ תגבר האהבה ל-ה': **"וּמַל ד' אֱלֹהֶיךָ אֶת־לְבָבְךָ וְאֶת־לֵבב זָרְעֶךָ לְאַהֲבָה אֶת־ד' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ לְמַעַן חַיֶּיךָ"** כשעדיין לא מוזכרת שמירת המצוות. רק בשלב הבא בארץ מוזכרת שמירת המצוות: **"וְאֵתָה תָּשׁוּב וְשָׁמַעְתָּ בְּקוֹל ד' וְעָשִׂיתָ אֶיִּכַל־מִצְוֹתָיו"**. הנצי"ב רואה כאן תהליך של תשובה של העם שחוזר לארצו בימי הגאולה. תהליך שמתחיל באהבה ורצון להתחבר ולהתקרב, לאו דווקא דרך קיום המצוות הפורמלי. אחרי חיזוק תחושת החיבור מגיע השלב של קיום המצוות שנעשה מתוך אהבה. התהליך מתייחס למורכבות שאנחנו חשים עד היום בין שתי הדרכים לעבודת ה', בדרך החיבור והלב, ובדרך קיום המצוות הטכני. המורכבות הזו מוצגת בפסוקים כתהליך שמגיע למצב שבו שתי הדרכים קיימות בו-זמנית ובמקביל על אף המתח ביניהן, מכיוון שהן משלימות זו את זו, ושתייהן חשובות. התעלמות מהמורכבות הזו תחסיר צד שלם וחשוב בעבודת ה' שלנו ובקבלת התורה שלנו.

שלב ג' – דיון (15 דק')

נבקש ממספר תלמידים לספר מה למדו ומה הבינו מהפסוקים ומפירוש הנצי"ב, ונעלה כמה שאלות לדיון:

- מדוע מציגה התורה ע"פ פירוש הנצי"ב את התהליך בדרך הזו? מה אנחנו יכולים ללמוד על עצמנו מהתהליך הזה?
- מה היתרונות של דרך האהבה והקירבה ל-ה'? מה היתרונות של הקיום הפורמלי של המצוות וההלכה?
- האם הקירבה והאהבה אינה מספיקים? האם המצוות וההלכה אינם מספיקים?
- איך אפשר להיות בשני הצירים במקביל?

נרצה שהם יראו ויבינו את היתרונות שבכל דרך, ואת המורכבות שקיימת בין שתי הדרכים. ועל אף המורכבות הזו, התורה נותנת מקום לשתייהן במקביל וביחד כדי ליצור השלמה בעולם התורה.

שלב ד' סיכום (5 דק')

התחלנו את השיעור במתח שלכאורה קיים בין שתי דרכים לעבודת ה'. חג שבועות מציין ומזכיר את מעמד הר סיני ואת קבלת התורה מציף לנו את המורכבות הקיימת בין שתי הדרכים וקורא לנו לחזור ולבחון את עבודה ה' ואת קיום המצוות שלנו. מעמד הר סיני מגלם בתוכו את חווית הקירבה הגדולה ביותר שהיתה בין עם ישראל ל-ה', שהביאה לחווית ה-'נעשה ונשמע' של קיום המצוות, ואנחנו מנסים לשחזר אותן בחג מחדש.